

Jan Rokus van Roosendael

Sringhara

In 1989 kreeg Jan Rokus van Roosendael, leerling van Robert Heppener en Geert van Keulen en tevens musicoloog, de aanmoedigingsprijs van het Fonds voor de Scheppende Toonkunst, waarbij het juryrapport vermeldde: 'Zijn oeuvre wordt gekenmerkt door een opvallende eigen manier van schrijven, die wars is van modieuze tendensen.' Dat onmodieuze aspect is vooral opvallend als men weet dat er een sterke preoccupatie met Aziatische en vooral Indiase muziek achter schuilgaat. Van Roosendael is niet de eerste en zeker niet de enige die de blik op het oosten richt, maar doorslaggevend is de rol die hij aan de oosterse invloeden toekent. Want vanaf de oosters getinte composities van Rimsky-Korsakov, Balakirev, Debussy en Ravel werd oriëntalisme een regelmatig terugkerende trend die de westerse muziek van exotisch koloriet voorzag - en vaak ook niet meer dan dat. Cage, Messiaen en Scelsi gingen verder; zij sloegen een richting in die later door Steve Reich werd aangegeven met de woorden: 'Niet-westerse muziek in het algemeen en Afrikaanse, Indonesische en Indiase muziek in het bijzonder, zullen dienen als nieuwe, structurele modellen voor westerse musici - niet als nieuwe klankmodellen.' Van Roosendael voegt hier aan toe dat zo'n structurele verwerking van niet-westerse invloeden tegenwoordig een veel realistischer sfeer heeft: ging de India-rage in de jaren zestig nog gehuld in een romantisch gewaad, nu is de etnomusicologie als serieus en geaccepteerd studie-object in de plaats gekomen voor vaagheid en zweverigheid. *Sringhara* voor sopraan, harp en slagwerk is gebaseerd op een tekst van de dichter/musicus Rabindranath Tagore. Daarnaast liet Van Roosendael zich inspireren door klassieke muziek uit Indonesië, Japan en India. Het gedicht is geschreven in de sringhara raga (oftewel liefde en medeleven uitdrukkelijk) en vertegenwoordigt drie werelden: het Ik, het Jij en de Zon/Maan. Het Ik wordt steeds in verband gebracht met een gongcyclus, het Jij met Japanse tempelklokken en de Zon/ Maan met Indiase slagwerkpatronen, die niet alleen worden vertolkt door de slagwerker, maar ook vocaal worden geïnterpreteerd door de sopraan.

Ten slotte is er een verband tussen deze drie muzikale werelden en het Wij, belichaamd door het laatste deel: er is eenheid bereikt. 'Hoewel ik elementen van verschillende oosterse muziekculturen gebruikte, is er een gemeenschappelijk principe, namelijk de cyclische vorm,' schrijft Van Roosendael. 'Elke cyclus, bestaande uit vier eenheden, wordt gevisualiseerd doordat de slagwerker een complete cirkel beschrijft. Daardoor is de luisteraar in staat de overgangen tussen de cycli te herkennen.'

*You fill my thoughts
Day after day;
I greet you in the solitude
Out of the world;
You have taken possession
Of my life and death.*

*Like the sun at sunrise
My soul gazes at you
As a single eye.
You are like the lofty sky,
I am like the boundless sea
With the full moonlight flooding
between'
You are never at peace,
I am restless forever,
Yet in the distant horizon
We ever meet.*

(naar Rabindranath Tagore)

Bron: Toelichting Nederlandse Muziekdagen 1995
Concert vrijdag 1 december 1995, Muziekcentrum Vredenburg, Utrecht
Uitvoerenden: Charlotte Riedijk (sopraan), Godelieve Schrama (harp) & José Perez Vicente (slagwerk)